

ทุจริตคอร์รัปชันหมดไปสังคมไทยได้ อะไรกินมา

ดร. อมร วาณิชวิวัฒน์

(บทความประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี สถาบันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
สัญญา ธรรมศักดิ์)

บทนำ

ดัชนีชี้วัดอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในสายตาของนักลงทุนต่างประเทศหรือผลสำรวจที่ระบุว่าประเทศไทยมีอันดับการฉ้อราษฎร์บังหลวงสูงมากทั้งในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) และของทวีปเอเชีย^๑ เชื่อว่าไม่เพียงสร้างความรู้สึกระแวกใจให้กับรัฐบาลในฐานะผู้บริหารประเทศ แต่ยังส่งผลให้คนไทยที่ต้องเดินทางพบกับผู้คนทั่วโลกมีความอึดอัดอายนและยากจะหาคำตอบที่เหมาะสมมาอธิบายถึงปัญหาและเหตุผลของการที่ประเทศของเราได้รับการปรามาสในทางร้ายเช่นนี้ได้

ทำให้ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่คนไทยและชาวต่างชาติรวมเรียกเป็นคำที่เข้าใจตรงกันว่า “คอร์รัปชัน (Corruption)” นั้น ต้องถือเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งที่มักเรียกว่าเป็น “วาระแห่งชาติ” ซึ่งหากมอบภาระอันหนักอึ้งนี้ให้กับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เพียงลำพัง คงไม่อาจหยุดยั้งหรือป้องกันปัญหาที่หมักหมมมานานกระทั่งเรียกว่าเป็น “วัฒนธรรมของการโกงกิน” ที่ว่านี้ได้ แม้ในปัจจุบันจะมีหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐและภาคประชาสังคมรวมทั้งองค์กรภาคเอกชนต่างๆ^๒ ถูกสถาปนาหรือให้ความสนใจต่อการแก้ไขและขจัดปัญหาดังกล่าว แต่สำคัญที่สุดประชาชนทุกคนในสังคมต้องให้ความร่วมมือและต้องมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจังและพร้อมที่จะมีความเสียสละเป็นที่ตั้ง

มูลเหตุสำคัญอันเป็นที่มาของปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย: มุมมองความกีดกันเชิงประจักษ์

ประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุต้นตอของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นในภาคส่วนใดเชื่อว่าคนจำนวนมากต่างทราบถึงที่มาของปัญหาและสามารถพบเห็นในข้อคิดความเห็นทั่วไปของนักวิจัยชาวไทยหรือชาวต่างประเทศที่มีการนำเสนอข้อเท็จจริงในเชิงลึกๆ ไม่ว่าจะบนฐานความเชื่อว่าเป็นผลแห่งวัฒนธรรมความเชื่อ การขาดจิตสำนึกเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เป็นต้น อันเป็นสิ่งที่ทุกคนรับทราบแต่ไม่เคย

^๑ อมร วาณิชวิวัฒน์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด สหราชอาณาจักร ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๒ องค์กรความโปร่งใสนานาชาติ หรือ Transparency International และธนาคารโลก (the World Bank) ได้รับความยอมรับว่าเป็นองค์กรชั้นนำที่เปิดเผยมูลข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันให้ทั่วโลกได้รับรู้กระทั่งส่งผลกระทบในทางสร้างความตื่นตัวอย่างกว้างขวางเพื่อร่วมกันแก้ไขขจัดปัญหาดังกล่าวนี้ (ที่นา: Roberta Ann Johnson (Ed). *The Struggle Against Corruption: A Comparative Study* (Palgrave Macmillan, New York 2004) p 10

^๓ ตัวอย่างขององค์กรที่คั้งขึ้นใหม่เพื่อศีกษาถึงกับ ปปช. ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อาทิ ปปท. (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ) ปปง. (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน) สตง. (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน) เป็นต้น

ประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติแก้ไขความปัญหาที่เกิดขึ้นเลย ทำให้บทความนี้มีความต้องการจะตอบโจทย์ซึ่งผู้เขียนกันดีนี้ด้วยแนวความคิดอันได้มาจากการศึกษาวิจัยและประสบการณ์ทางวิชาการในแง่มุมต่างๆ กล่าวคือ

ประการแรก เป็นเรื่องว่าด้วยแรงจูงใจและการให้เหตุผลรองรับการกระทำของตนเอง (Motivation and rationalizations)

การทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการของทั้งผู้ที่เป็นข้าราชการระดับล่างหรือระดับบน โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างกว่า ๑,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๔๕^๔ มีผู้แสดงความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าการเป็นข้าราชการมีรายได้ไม่เพียงพอและต้องทำงานหนักเมื่อเทียบกับผู้ที่ทำงานในภาคเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นเหตุผลหนึ่งที่กดดันให้ต้องแสวงหาประโยชน์เพิ่มเติม รวมทั้งยังมองว่าการได้รับผลประโยชน์ในลักษณะเป็น “สินน้ำใจ (rewards)” ในการให้บริการประชาชนย่อมไม่ต่างกับการที่พนักงานในองค์กรห้างร้านต่างๆ ได้รับเงินโบนัสหรือทิป (tip) จากลูกค้า อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่เชื่อในแนวทางความคิดนี้ย่อมมองว่าการได้รับผลประโยชน์ใดๆ โดยไม่เป็นการเรียกร้องเอาทรัพย์สินเงินทองของผู้รับบริการแต่หากได้มาด้วยเหตุที่ผู้ให้บริการมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของตนไม่ถือเป็นสิ่งผิดปกติก็น่าจะยอมรับได้

ประการที่สอง ด้วยโอกาสที่เปิดกว้าง (Opportunity galore)

การที่จะมีโอกาสทุจริตมากหรือน้อยไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมองค์กรหรือความโลภแต่เพียงลำพัง ในโลกแห่งความเป็นจริงนักทฤษฎีทางอาชญาวิทยานับแต่ยุคดั้งเดิม (classical school) กระทั่งถึงนักอาชญาวิทยาอย่าง Lawrence Cohen and Marcus Felson ต่างเชื่อในโอกาสที่ผู้กระทำความผิดมองเห็นได้ในการใช้ชีวิตตามปกติและการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนั้นๆ กระทั่งมีความชำนาญทางหน้าที่ใดเป็นอย่างดี ดังเห็นได้ในตัวอย่างของพนักงานเงินเดือนที่สวมรอยชักยอดเอาเงินของธนาคารหรือพนักงานของสถาบันการเงินที่โอนเงินเข้าบัญชีของตนเองทีละเล็กทีละน้อยกระทั่งเมื่อถูกจับได้พบว่ายังมีเงินอยู่ในบัญชีเงินฝากนับได้หลายร้อยล้านบาท

ประการที่สาม เพราะขาดผู้คอยดูแลเฝ้าระวังที่รู้เท่าทัน (Absence of 'capable guardians')

จะเห็นได้ชัดในกรณีของประเทศไทยภายหลังการเอาใจจริงเอาใจต่อผู้กระทำผิดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงเช่น สำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อสามารถดำเนินคดีและนำเสนอข้อมูลให้ศาลยุติธรรมลงโทษต่อผู้กระทำผิดที่เป็นบุคคลชั้นนำทางสังคมได้ถึงขั้นจำคุก ได้สร้างกระแสสังคมทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกลไกการเฝ้าระวังนี้มากขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน และสามารถเรียกศรัทธาจากประชาชนเพิ่มพูนขึ้นมาจากผลงานที่อดีตสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ได้เคยดำเนินการภายใต้ขอบเขตอำนาจของกฎหมายและสภาพแวดล้อมทางการเมืองสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หากเป็นไปได้ว่าในอนาคตต่อจากนี้ไปการดำเนินการในด้านต่างๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันอื่นๆ ทั้งที่มีอยู่ภายในองค์กรของแต่ละหน่วยงานรวมทั้งองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นใหม่จะยังคงมีความเข้มข้นตรงไปตรงมาเช่นนี้ตลอดไป ย่อมเชื่อได้ว่าประสิทธิภาพในการระงับยับยั้งหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันจะเป็นอยู่จะสามารถบรรเทาเบาบางลงได้เป็นอันมาก

^๔ Amorn Wanichwiwatana. *The 1998 Thai Police Reform: A Study of the Persistence of Institutional corruption (Thesis)* (University of Oxford, Oxford 2004) p 177

มาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการและยั่งยืน

คนจำนวนไม่น้อยอาจมองว่าการอาศัยแรงกดดันจากภายนอกประเทศเปรียบเสมือน “การชกศึกเข้าบ้าน” แต่สำหรับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในยุคปัจจุบันที่มีกลไกวิธีการที่มีความสลับซับซ้อนทั้งในเชิงเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพเข้ามาเกี่ยวข้อง ประเทศไทยไม่อาจยืนอยู่ได้ตามลำพังโดยไม่ใส่ใจความเปลี่ยนแปลงของโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วได้ ทำให้มาตรการในการแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมไม่เพียงเฉพาะกำลังคนในประเทศแต่ต้องทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลก (world community) หันหน้าเข้าหากัน ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่อกันจึงจะทำให้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานี้เป็นภัยร้ายแรงนี้ รั้งรับยับยั้งลงได้

แน่นอนว่าหลักการแห่งธรรมาภิบาล (*good governance*) ในส่วนของการยึดถือหลักนิติธรรม (*rule of law*) ความโปร่งใสเปิดเผยตรวจสอบได้ (*transparency*) ของการดำเนินการทางราชการและธุรกิจต่างๆ ก็ดี กระทั่ง ประเด็นว่าด้วยจิตสำนึกสาธารณะ (*public accountability*) รวมไปถึงระบบคุณธรรม (*merit system*) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและหลักแห่งประโยชน์ความคุ้มค่าต่อส่วนรวม เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ ยิ่งกว่านั้นความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงของประเทศชาติคือสิ่งสำคัญที่จะสร้างหลักประกันให้กลไกต่างๆ สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างไม่หยุดชะงักและคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพที่สามารถเห็นและวัดผลได้

ทั้งนี้ยอมรับว่าหลายๆ มาตรการที่ประเทศไทยได้นำมาใช้ในช่วงเวลาที่ผ่านมา⁴ อาทิ การปฏิรูประบบราชการ การสร้างความตระหนักต่อจริยธรรมอันควรมีของบรรดาข้าราชการพนักงานของรัฐ การเพิ่มอัตราค่าจ้างเงินเดือน การสร้างกลไกการตรวจสอบการบริหารจัดการทางการเงิน การให้โอกาสองค์กรภาคเอกชนเข้ามาบริหารจัดการงานที่ราชการไม่มีศักยภาพเพียงพอ การกระจายอำนาจออกไปสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ การบังคับใช้กฎหมายโดยเข้มงวด การจัดให้มีหน่วยงานองค์กรของรัฐเข้ามาตรวจสอบดูแล (ไม่ว่าจะเป็นผู้ตรวจการรัฐสภา องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรคุ้มครองผู้บริโภค องค์กรป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบดูแลพฤติกรรมของนักการเมืองในระหว่างหาเสียงเลือกตั้งและการควบคุมดูแลระบบพรรคการเมือง) แม้จะยังไม่เห็นผลเป็นที่น่าพอใจมากนักแต่ในหลักการ เห็นควรที่จะต้องดำเนินการเชิงรุกต่อไปเนืองด้วยหลายกลไกต้องอาศัยเวลาเพื่อการเห็นผลในระยะยาว และหลายกลไกเป็นสิ่งที่อยู่ในช่วงการเรียนรู้ข้อผิดพลาดเพื่อแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่เกิดขึ้น ในอดีตที่ผ่านมา

“ประเทศไทยจะได้อะไรกลับคืนมาเมื่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันหมดไปหรือลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ”

นับเป็นคำถามที่เชื่อได้ว่าไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามในการอธิบายหรือต้องชี้ให้เห็นถึงผลได้อย่างมหาศาลในกรณีประเทศไทยสามารถกำจัดภัยร้ายที่กัดกร่อนความกินคือผู้ดีและคุณธรรมของคนในสังคมนี้ลงได้ ซึ่งอาจมีผู้เคยได้ยินสื่อมวลชนหลายแขนงนำเสนอข้อมูลที่เป็นการอุปมาอุปไมยท่านองว่า “เมื่อการทุจริตคอร์รัปชันหมดไปสังคมไทยจะมีถนนทำด้วยทองคำขาวสุดลูกหูลูกตา” ซึ่งเชื่อว่าทุกคนอยากให้เป็นอย่างนั้น แต่นั่น

⁴ Vinay Bhargava and Emil Bolongaita. *Challenging Corruption in Asia: Case Studies and a Framework for Action* (The World Bank, Washington D.C.2004) pp 199-203

ข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ สามารถจำแนกความคาดหวังนี้ออกเป็นผลโดยตรงต่อภาคส่วนสำคัญสองส่วน คือ ภาครัฐและภาคประชาชน

สิ่งที่ภาครัฐจะได้รับ

ประการแรก ความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นท่ามกลางสังคมโลก

เช่นที่กล่าวไว้ในตอนต้นถึงความพยายามที่สังคมโลกพยายามเข้ามาแสวงหาทางในการออกมาตรการทั้งทางกฎหมายและการให้ความร่วมมือระหว่างกันในการมองปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นภัยร้ายแรงและเป็น “อาชญากรรม” ประเภทหนึ่ง หากสังคมไทยสามารถสร้างกลไกและมาตรการเสริมต่างๆ กระทั่งทำให้แน่ใจได้ว่านับแต่บัดนี้ไปคำว่า “ทุจริตคอร์รัปชัน” จะกลายเป็นสิ่งที่มิเอาไว้เพียงทำการศึกษาในวิชาประวัติศาสตร์ได้อย่างแท้จริง การถูกคุกคามหรือการกล่าวถึงประเทศไทยและคนไทยในทางร้ายก็จะค่อยๆ ลดน้อยลงไปเรื่อยๆ การติดต่อกันระหว่างรัฐต่อรัฐ ไม่ว่าจะเป็นระดับทวิภาคีหรือพหุภาคี ประเทศไทยย่อมมีโอกาสมากขึ้นในการได้รับบทบาทที่จะอำนวยความสะดวกกลับคืนมาทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นส่วนรวม เพราะในวันนี้ทุกประเทศทั่วโลกเลือกที่จะคบหาสมาคมกับประเทศที่มีระเบียบวินัยและกฎกติกาที่ให้ความเป็นธรรมต่อกันและมักตั้งข้อรังเกียจกระทั่งในกรณีที่รุนแรงอาจหาทางลงโทษประเทศที่ละเมิดกฎบัตรกฎหมายความถูกต้องความทำนองคลองธรรมด้วยวิธีการทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลากหลาย ทั้งการคัดค้านสัมพันธ์ทางการทูต การคว่ำบาตรทางการค้าและการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ประการที่สอง ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (Economy Competitive edge)

เมื่อใดก็ตามที่ภาครัฐสามารถลดทอน “ค่าใช้จ่ายแฝง (hidden loss) ในการบริหารจัดการภาครัฐ” จากเดิมที่ต้องใช้ไปกับการถูกฉ้อโกงหรือผลของผู้แสวงประโยชน์ในทุกองคาพยพของรัฐลงได้ เงินงบประมาณแผ่นดินที่เพิ่มขึ้นเพราะการไม่ต้องเสียค่านายหน้า หรือต้องจ่ายแพงเพราะการ “ฮั้วประมูล” และเวลาที่เคยต้องใช้ไปกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะลดลงและมีเวลามากพอที่จะไปขบคิดแก้ปัญหาของประเทศในส่วนอื่นๆ อันเป็นการเพิ่มโอกาสในการเพิ่มทุนพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของรัฐได้อย่างไม่มีข้อสงสัย

ประการที่สาม อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ จะลดลงเป็นเงาตามตัว

เป็นที่รับรู้โดยทั่วกันว่าเงินทองทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตฉ้อฉลจะถูกนำไปใช้หรือเล่นแร่แปรธาตุ (manipulations) ไปในทางที่สร้างปัญหาอื่นๆ ตามมาให้รัฐต้องเข้าไปแก้ไข ทั้งในแง่องค์กรอาชญากรรม (organised crimes) ที่เกี่ยวข้องเป็นสายโซ่ที่เชื่อมโยงถึงกัน เพราะในทางการเมืองการสร้างความสัมพันธ์และอาศัยอำนาจบารมีของผู้มีอิทธิพลทั้งในและนอกกฎหมายเป็นสิ่งที่ยังคงดำเนินอยู่ต่อไปครบเท่าที่ที่มาของนักการเมืองในสังคมของเรายังคงอาศัยปัจจัยด้านการเงินในการซื้อสิทธิขายเสียงเช่นทุกวันนี้ อีกทั้งเงินที่ได้มาจากการทุจริตคอร์รัปชันย่อมเปรียบได้เป็น “ของร้อน” ที่ไม่อาจเก็บเอาไว้กับตัวได้นาน เพราะปัจจุบันโอกาสที่จะสืบสาวราวเรื่องมาถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นขบวนการไม่ใช้เรื่องเงินความสามารถของกลไกการตรวจสอบต่างๆ ทำให้การกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับมามีก็จะลงไปกับ “ตุรกรวม” ที่เป็นเรื่องผิดกฎหมาย มีเครือข่ายเชื่อมโยงออกไปมากมาย โดยที่ในบางประเทศพบว่าผลพวงของการทุจริตคอร์รัปชันมีความเกี่ยวข้องกับภัยสังคมก่อการร้ายหลายองค์กรด้วยกัน

สิ่งที่ภาคประชาชนจะได้รับ

ประการแรก ประชาชนอยู่ดีมีสุข

เชื่อว่าคงไม่มีใครปฏิเสธถึงผลลัพธ์สำคัญที่เมื่อสังคมของเราสามารถบรรลุเป้าหมายในเชิงอุดมคติ (Utopia) กระทั่งมีสภาพเป็น “สังคมที่ปราศจากการคอร์รัปชัน” ได้แล้ว ประชาชนในแผ่นดินจะมีความสุขอยู่ดีมีสุขมีความสุขในทุกด้าน เพราะหากผู้บริหารประเทศมีคุณธรรมมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตัวก็จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้ประชาชนอื่นก่อนหรือยอมทิวเพื่อให้ปากท้องประชาชนได้เต็มเต็มก่อนตนเอง ถนนหนทาง สาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่งก็จะรวดเร็วทันสมัยเทียบเท่าอารยประเทศ ภาษีก็เก็บได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย โจรขโมยที่ขูดขุมข่มขู่ถน้อถนอง ไม่มีใครต้องคอยวิ่งเต้นเพื่อขอหรือซื้อขายตำแหน่งอย่างที่เคยกัน ผู้คนจึงมี “หิริ โศดปิปะ” หรือความละอายเกรงกลัวต่อบาปมากขึ้น ประชาชนย่อมสามารถติดต่อหน่วยงานราชการ โดยได้รับบริการที่สะดวกรวดเร็ว ไม่มีค่าใช้จ่ายพิเศษเพิ่มเติมไปจากสิ่งที่จำเป็นต้องจ่ายเป็นค่าบริการตามปกติ แน่แน่นอนว่าดูเหมือนสังคมที่ว่านี้จะอยู่ในเทพนิยายหรือในความฝันของคนที่ปรารถนาจะเห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางบวก แม้กระนั้นหนทางไปสู่ความสำเร็จในการกำจัดหรือทำให้การทุจริตคอร์รัปชันบงหลวงลดน้อยลงเป็นสิ่งที่อยู่ในวิสัยของคนไทยทุกคนจะร่วมมือกันทำให้ฝันนี้เป็นจริงได้

ประการที่สอง เสียงของภาคประชาชนจะได้รับการรับฟังจากผู้มีอำนาจ ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน

การที่ปัญหาคอร์รัปชันจะลดลงได้นั้นหมายถึงคนส่วนใหญ่ในสังคมตั้งข้อรังเกียจและไม่ยอมรับผู้มีพฤติกรรมทุจริตฉ้อฉลเบียดบังของส่วนรวมมาเป็นของตน ซึ่งนั่นหนึ่งก็คือการที่ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและจะสังเกตได้ว่าในสังคมที่มีอัตราการทุจริตคอร์รัปชันต่ำนั้น ภาครัฐให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะของประชาชนมากกว่ารัฐที่เต็มไปด้วยวงจรรยาวัณนี้ เหตุผลก็คือรัฐบาลต้องให้ความสำคัญ (caring) ต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้เลือกเขาเข้ามาทำงาน ไม่ใช่ “เจ้าพ่อ” “ผู้มีอิทธิพล” ที่บางทีกลายเป็นผู้จัดการรัฐบาลหรือเป็นผู้คัดค้านบุคคลมาเป็นรัฐมนตรีก็เคยมีปรากฏให้เห็นในบางยุคสมัย ทำให้สังคมแบบหลังนี้ค่อนข้างให้ความสำคัญกับประชาชนน้อยลงไปถนัดคางจะมีการให้คุณค่าหรือโยติเพียงช่วงหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

สิ่งที่ได้นำเสนอนี้เป็นเพียงปฐมบทของความเชื่อที่ว่าพิษร้ายของการคอร์รัปชันบงหลวงเป็นภัยอันตรายอย่างยิ่งต่อความสันติสุขของสมาชิกทุกคนในสังคม โดยวิธีการที่จะสามารถผ่านประสบการณ์อันเลวร้ายนี้ไปได้ คงไม่อาจวิโรหรือผลัดวันประกันพรุ่งอีกต่อไปได้ เพราะขณะนี้ถือได้ว่าเป็น “จุดเปลี่ยน” สำคัญของสังคมไทย แม้จะยังมีหลายส่วนที่ต้องแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกันต่อไป แต่บนพื้นฐานความตื่นตัวและการเพิ่มพูนอำนาจของภาคประชาชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนมีผลโดยตรงต่อศักยภาพในการตรวจสอบและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ มากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่คนจำนวนไม่น้อยยังคงตั้งคำถามและมีความกังวลไม่แพ้กันคือ การปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ย่อมเหมือนดังที่ Lord Acton พูดไว้เมื่อร้อยกว่าปีที่แล้วเป็นภาษาอังกฤษว่า **“All Power corrupts and absolute power corrupts absolutely”**^b

^b Antony Jay (Ed), *The Oxford Dictionary of Political Quotations* (Oxford University Press, 2001) p1.